Rättsfallssamlingen

TRIBUNALENS DOM (avdelningen för överklaganden)

den 27 juni 2017 * [i]

”Överklagande — Personalmål — Tillfälligt anställda — Anställningsavtal för viss tid med en uppsägningsklausul som innebär att avtalet upphör om den anställdes namn inte upptas i förteckningen över godkända sökande i nästkommande allmänna uttagningsprov — Avtalet uppsagt enligt uppsägningsklausulen — Omvandling av en tidsbegränsad anställning till en tillsvidareanställning — Rättskraft — Klausul 5.1 i ramavtalet om visstidsarbete undertecknat av EFS, UNICE och CEEP — Motiveringsskyldighet”

I mål T-233/16 P,

angående ett överklagande av den dom som Europeiska unionens personaldomstol (tredje avdelningen) meddelade den 2 mars 2016, Ruiz Molina/harmoniseringskontoret (F-60/15, EU:F:2016:28), med yrkande om att den domen ska upphävas,

José Luis Ruiz Molina, bosatt i San Juan de Alicante (Spanien), företrädd av advokaterna N. Lhoëst och S. Michiels,

klagande,

i vilket den andra parten är

Europeiska unionens immaterialrättsmyndighet (EUIPO), företrädd av A. Lukošiūtė, i egenskap av ombud, biträdd av advokaten B. Wägenbaur,

svarande i första instans

meddelar

TRIBUNALEN (avdelningen för överklaganden)

sammansatt av ordföranden M. Jaeger samt domarna M. Prek (referent) och A. Dittrich,

justitiesekreterare: E. Coulon,

följande

* Rättegångsspråk: franska.

Dom [1]

1 José Luis Ruiz Molina har enligt artikel 9 i bilaga I till stadgan för Europeiska unionens domstol yrkat att tribunalen ska upphäva den dom som meddelades av Europeiska unionens personaldomstol (tredje avdelningen) den 2 mars 2016, Ruiz Molina/harmoniseringskontoret (F-60/15, EU:F:2016:28) (nedan kallad den överklagade domen). Genom denna dom ogillade personaldomstolen José Luis Ruiz Molinas ansökan om ogiltigförklaring av det beslut som EUIPO:s ordförande hade meddelat den 4 juni 2014 och som innebar uppsägning av José Luis Ruiz Molinas avtal om tillfällig anställning efter sex månaders uppsägningstid.

Bakgrund till tvisten

2 Bakgrunden till tvisten beskrivs i punkterna 13–29 i den överklagade domen på följande sätt:

”13 Sökanden tillträdde tjänsten vid [EUIPO] den 16 juli 2001 och hade, från och med den 16 juli 2002, ett avtal om tillfällig anställning enligt artikel 2 a i anställningsvillkoren för övriga anställda, i den då gällande lydelsen. Avtalet skulle till en början gälla under fyra år, nämligen till och med den 15 juli 2006.

[utelämnas]

15 Efter att ha deltagit i ett av de interna urvalsförfaranden som inletts på området ’industriell äganderätt’, och med beaktande av sökandens rangordning, erbjöds och accepterade denne ett tillägg till sitt avtal om tillfällig anställning, med verkan från och med den 1 juni 2005. Artiklarna 4 och 5 ändrades därmed på så sätt att sökandens avtal omvandlades till ett ’avtal … om tillsvidareanställning med en uppsägningsklausul’, enligt artikel 4 i dess nya lydelse.

16 I artikel 5 i avtalet om tillfällig anställning, i dess ändrade lydelse, angavs följande:

’Detta avtal kommer att sägas upp enligt villkoren i artikel 47 i anställningsvillkoren för övriga anställda för det fall [namnet] på den anställda personen inte upptas i förteckningen över godkända sökande i det nästkommande allmänna uttagningsprov för sin tjänstekategori med inriktning industriell äganderätt som anordnas av [Europeiska byrån för uttagningsprov för rekrytering av personal]. Detta avtal kommer även att sägas upp för det fall den anställda personen inte antar ett erbjudande om anställning som tjänsteman i den tjänstekategori som erbjudits av [EUIPO] omedelbart efter det att förteckningen över godkända sökande i nämnda uttagningsprov har publicerats.

[EUIPO] har dessutom rätt att säga upp detta avtal av något av de skäl som föreskrivs i artiklarna 47–50 i anställningsvillkoren för övriga anställda, enligt villkoren i dessa artiklar.

Om villkoren för uppsägning är uppfyllda ska detta avtal automatiskt upphöra vid utgången av en uppsägningstid i den mening som avses i artikel 47 c i) i anställningsvillkoren för övriga anställda.’

[utelämnas]

18 Den 19 december 2007 underrättade direktören för [EUIPO:s] personalavdelning sökanden om att de allmänna uttagningsproven KHIM/AD/02/07 och KHIM/AST/02/07 hörde till de prov som avsågs med uppsägningsklausulen i artikel 5 i sökandens avtal om tillfällig anställning, i dess lydelse av den 1 juni 2005.

1 — Nedan återges endast de punkter i denna dom som tribunalen anser bör publiceras.

19 Sökanden deltog i det allmänna uttagningsprovet KHIM/AST/02/07, men [hans namn] upptogs inte i förteckningen över godkända sökande. Hans anställningsavtal sades upp genom beslut av den 12 mars 2009 med verkan från och med kvällen den 15 september 2009 (nedan kallat beslutet av den 12 mars 2009).

20 Sökanden gav in ett klagomål mot beslutet av den 12 mars 2009. Sökandens klagomål avslogs, efter vilket han angrep nämnda beslut i samband med en gemensam talan som sökanden väckte tillsammans med tretton andra tillfälligt anställda och tidigare tillfälligt anställda vid [EUIPO]. Denna talan registrerades vid personaldomstolens kansli under målnummer F-102/09.

21 Den gemensamma talan som registrerats under målnummer F-102/09 gav upphov till domen av den 15 september 2011, Bennett m.fl./harmoniseringsbyrån (F-102/09, EU:F:2011:138) (nedan kallad domen Bennett II). I denna dom ansåg personaldomstolen för det första att sökandens anställningsavtal, trots lydelsen av artikel 4 i avtalet, i den lydelse som hade verkan från och med den 1 juni 2005, inte kunde kvalificeras som ett avtal om tillsvidareanställning, vilket avtal kännetecknas av anställningstrygghet (domen Bennett II, punkt 86). Personaldomstolen ansåg för det andra att den ändring av sökandens anställningsavtal som hade gjorts den 1 juni 2005 genom tillägg av en uppsägningsklausul skulle anses utgöra en första förlängning av dennes avtal för viss tid enligt artikel 2 a i anställningsvillkoren för övriga anställda (domen Bennett II, punkt 120). Genom samma dom ogillade personaldomstolen talan i den del den avsåg sökanden. Domen innebar följaktligen att beslutet av den 12 mars 2009 inte skulle ogiltigförklaras.

22 Personaldomstolen hade tidigare, i samband med en annan gemensam talan, registrerad under målnummer F-19/08, som sökanden också deltagit i och som gav upphov till domen av den 2 juli 2009, Bennett m.fl./harmoniseringsbyrån (F-19/08, EU:F:2009:75) (nedan kallad domen Bennett I), efter att ha konstaterat att uttagningsproven KHIM/AD/02/07 och KHIM/AST/02/07 hade anordnats för att rekrytera endast fyra assistenter och en enda handläggare, i punkt 116 i nämnda dom gjort följande bedömning:

’Genom att föreslå 31 anställda, som med framgång hade deltagit i interna urvalsförfaranden, ett anställningsavtal för tillfälligt anställda utan tidsbegränsning innehållandes en uppsägningsklausul som endast är tillämplig för det fall de berörda inte upptas i den förteckning över godkända sökande som upprättas efter ett allmänt uttagningsprov med inriktning industriell äganderätt vars anordnande hade tillkännagetts för åren 2007 och 2008 av [EUIPO:s] egen ordförande, har [EUIPO] helt tydligt förbundit sig att varaktigt hålla kvar de berörda inom densamma på villkor att de är upptagna i en sådan förteckning över godkända sökande. Genom att under dessa omständigheter begränsa det antal tjänster som ska tillsättas till sammanlagt fem tjänster, medan [31] personer berördes, och genom att begränsa antalet personer som lyckats bli uttagna i de förteckningar över godkända sökande som upprättats efter [uttagningsproven KHIM/AD/02/07 och KHIM/AST/02/07], som för övrigt är allmänna, till det exakta antal tjänster som ska tillsättas, har [EUIPO] radikalt och objektivt begränsat chansen för samtliga sökande att undgå att uppsägningsklausulen tillämpas. Institutionens handlande har följaktligen medfört att omfattningen av dess avtalsenliga åtaganden gentemot institutionens tillfälligt anställda har förlorat en del av sitt innehåll.

[utelämnas]

25 Sökanden och [EUIPO] ingick den 1 december 2011, efter domarna Bennett I och Bennett II, en ’överenskommelse om återinträde’ enligt vilken sökanden ’återinträdde’ i sin tjänst enligt avtalet om tillfällig anställning, i dess lydelse av den 1 juni 2005, artikel 5 i avtalet bestod oförändrad och artikel 4 togs bort (nedan kallad överenskommelsen om återinträde). Samma överenskommelse innebar att [EUIPO] faktiskt återanställde sökanden från och med den 1 december 2011.

[utelämnas]

27 Den 28 november 2013 underrättade [EUIPO:s] ordförande sökanden om att efter publiceringen av meddelandet om det aktuella uttagningsprovet ’sk[ulle] klausulen [om uppsägning enligt artikel 5 i sökandens avtal om tillfällig anställning] anses [träda i tillämpning] om [hans] namn inte [upptagits] … i förteckning[arna] över godkända sökande i … [de allmänna] uttagningsproven [KHIM/AD/01/13 och KHIM/AST/02/13]”.

28 Sökanden deltog i det allmänna uttagningsprovet KHIM/AST/02/13 (nedan kallat det aktuella uttagningsprovet), men [hans namn] upptogs inte i förteckningen över godkända sökande. Sökandens avtal om tillfällig anställning sades upp genom ett beslut av den 4 juni 2014, med verkan efter sex månaders uppsägningstid räknat från samma datum, nämligen den 3 december 2014 (nedan kallat det angripna beslutet).

29 Sökanden gav in ett klagomål mot det angripna beslutet den 4 september 2014. Klagomålet avslogs den 12 januari 2015.”

Förfarandet i första instans och den överklagade domen

3 Sökanden väckte talan genom ansökan som inkom till personaldomstolens kansli den 22 april 2015. Talan, som registrerades under målnummer F-60/15, avsåg ogiltigförklaring av det beslut som EUIPO:s ordförande hade meddelat den 4 juni 2014 och som innebar uppsägning av sökandens avtal om tillfällig anställning efter sex månaders uppsägningstid.

4 Genom den överklagade domen ogillade personaldomstolen talan och förpliktade sökanden att bära sina rättegångskostnader och ersätta hälften av EUIPO:s rättegångskostnader.

5 Personaldomstolen erinrade först om att ”det i överenskommelsen om återinträde [som EUIPO och sökanden ingått den 1 december 2011] angavs att sökanden skulle återinträda i sin tjänst enligt avtalet om tillfällig anställning, i dess lydelse av den 1 juni 2005, i den lönegrad och löneklass som sökanden hade vid tidpunkten då nämnda avtal sades upp, nämligen från och med kvällen den 15 september 2009”. Personaldomstolen tillade att EUIPO ”försäkrade att den skulle återställa sökandens karriär från och med samma dag och till honom betala skillnaden mellan det som han skulle ha erhållit mellan den 16 september 2009 och den 30 november 2011 om hans anställningsavtal inte hade sagts upp och det som han faktiskt erhöll under samma period”. Personaldomstolen ansåg att ”det under dessa omständigheter f[a]nns anledning att anse, såsom uttryckligen framg[ick] av artikel 1 i [nämnda överenskommelse], att beslutet av den 12 mars 2009 ha[de] återkallats genom överenskommelsen och att sökanden retroaktivt ha[de] återinsatts i tjänsten enligt dennes avtal om tillfällig anställning, i dess lydelse av den 1 juni 2005, från och med tidpunkten då beslutet om uppsägning hade verkan, nämligen från och med kvällen den 15 september 2009”. Personaldomstolen ansåg således att ”sökandens avtal om tillfällig anställning, i dess lydelse av den 1 juni 2005, ska anses … utgöra en första förnyelse av dennes avtal om tillfällig anställning för viss tid enligt artikel 2 a i anställningsvillkoren för övriga anställda. Sökanden … k[unde] därför inte med framgång hävda att det angripna beslutet str[ed] mot artikel 8 första stycket i anställningsvillkoren för övriga anställda av det skälet att [överenskommelsen] utgjorde en andra förnyelse av hans anställningsavtal som [EUIPO] var bunden av” (den överklagade domen, punkt 39).

6 Personaldomstolen underströk därefter att ”ramavtalet [om visstidsarbete undertecknat av EFS, UNICE och CEEP den 18 mars 1999, som införts genom rådets direktiv 1999/70/EG av den 28 juni 1999] inte avs[åg] villkoren för uppsägning av avtal om visstids- eller tillsvidareanställning, utan villkoren för tillämpningen av nämnda avtal, enligt klausul 1 b i avtalet”. Personaldomstolen tillade att ”klausul 5.1 a i [nämnda] ramavtal inte k[unde] åberopas direkt mot det angripna beslutet, vilket varken ha[de] till syfte eller till verkan att förnya sökandens anställning vid EUIPO, och den k[unde följaktligen] inte i sig strida mot bestämmelserna i [detta] ramavtal” (den överklagade domen, punkt 45).

7 Såvitt avser antagandet att den överenskommelse om återinträde som EUIPO och sökanden ingick den 1 december 2011 (nedan kallad överenskommelsen om återinträde av den 1 december 2011) var rättsstridig, i det att den stred mot bestämmelserna i ramavtalet om visstidsarbete undertecknat av EFS, UNICE och CEEP den 18 mars 1999, som införts genom rådets direktiv 1999/70/EG av den 28 juni 1999 (EGT L 175, 1999, s. 43) (nedan kallat ramavtalet), erinrade personaldomstolen om att den aktuella överenskommelsen innebar att sökanden återinträdde i sin tjänst enligt avtalet om tillfällig anställning, i dess lydelse av den 1 juni 2005. Personaldomstolen anförde därtill att ”[sistnämnda] avtal … sk[ulle] anses … utgöra en första förnyelse av [sökandens] avtal om tillfällig anställning för viss tid enligt artikel 2 a i anställningsvillkoren för övriga anställda. Förnyelsen beslutades på grundval av artikel 8 i nämnda anställningsvillkor, en artikel som just syfta[de] till att begränsa tillämpningen av flera på varandra följande avtal om tillfällig anställning och omfatta[de]s av de åtgärder som avses med klausul 5.1 i ramavtalet, för att förhindra missbruk genom användandet av på varandra följande visstidsanställningskontrakt eller visstidsanställningsförhållanden” (den överklagade domen, punkt 46).

8 Personaldomstolen underströk slutligen att ”eftersom beslutet om uppsägning av det tidigare anställningsavtalet mellan sökanden och [EUIPO] inte ogiltigförklarats av personaldomstolen, [var det] uteslutande på administrationens initiativ som sökanden återinträdde i sin tjänst enligt överenskommelsen om återinträde [av den 1 december 2011]” och att ”ett sådant återinträde av sökanden vid [EUIPO], medan anställningsförhållandet hade avbrutits under mer än två år, inte [kunde] anses utgöra missbruk i den mening som avses i klausul 1 b i ramavtalet” (den överklagade domen, punkt 46).

Förfarandet vid tribunalen och parternas yrkanden

9 Klaganden har inkommit med förevarande överklagande genom ansökan som ingavs till tribunalens kansli den 12 maj 2016. *[utelämnas]*

17 Klaganden har yrkat att tribunalen ska

— upphäva den överklagade domen,

— följaktligen bifalla de yrkanden han framställt i första instans genom att ogiltigförklara det beslut som EUIPO:s ordförande meddelade den 4 juni 2014 och som innebar att klagandens avtal om tillfällig anställning bringades att upphöra efter sex månaders uppsägningstid, och

— förplikta EUIPO att ersätta samtliga rättegångskostnader i båda instanserna.

18 EUIPO har yrkat att tribunalen ska

— i första hand, ogilla överklagandet, och

— i andra hand, bifalla de yrkanden som EUIPO framställt i första instans, och

— förplikta klaganden att ersätta rättegångskostnaderna i detta mål.

Rättslig bedömning

[utelämnas]

Den första och den andra grunden: Åsidosättande av artikel 8 i anställningsvillkoren för övriga anställda och av rättskraften i domen av den 15 september 2011, Bennett m.fl./harmoniseringsbyrån, (F-102/09, EU:F:2011:138)

21 Klagandens två första grunder avser åsidosättande av artikel 8 i anställningsvillkoren för övriga anställda respektive av rättskraften i domen av den 15 september 2011, Bennett m.fl./harmoniseringsbyrån, (F-102/09, EU:F:2011:138) *[utelämnas]*

24 De två första grunderna föranleder en prövning dels av huruvida personaldomstolen hade fel när den ansåg att beslutet om uppsägning av den 12 mars 2009 hade återkallats, dels av huruvida nämnda domstol gjorde en korrekt bedömning av de rättsliga följderna av återkallelsen.

25 Det ska inledningsvis undersökas huruvida det var rättsligt möjligt att återkalla beslutet om uppsägning av den 12 mars 2009.

26 Det framgår för det första av rättspraxis att en retroaktiv återkallelse av en lagenlig administrativ rättsakt, enligt vilken individuella rättigheter eller liknande fördelar skapats, strider mot allmänna rättsprinciper (se, för ett liknande resonemang, dom av den 22 september 1983, Verli-Wallace/kommissionen, 159/82, EU:C:1983:242, punkt 8, och dom av den 5 december 2000, Gooch/kommissionen, T-197/99, EU:T:2000:282, punkt 52).

27 Vad för det andra avser rättsstridiga administrativa rättsakter, framgår det av fast rättspraxis att det av allmänna unionsrättsliga principer följer att administrationen i princip är behörig att med retroaktiv verkan återkalla gynnande administrativa rättsakter som har antagits på ett rättsstridigt sätt (se, för ett liknande resonemang, dom av den 20 november 2002, Lagardère och Canal+/kommissionen, T-251/00, EU:T:2002:278, punkterna 138–140, och dom av den 15 april 2011, IPK International/kommissionen, T-297/05, EU:T:2011:185, punkt 118), men att en återkallelse med retroaktiv verkan av en rättsakt som har skapat rättigheter för den som rättsakten är riktad till i regel omfattas av mycket restriktiva villkor (se, för ett liknande resonemang, dom av den 9 mars 1978, Herpels/kommissionen, 54/77, EU:C:1978:45 punkt 38). Även om en unionsinstitution som konstaterar att den rättsakt som den nyss har antagit är rättsstridig har rätt att återkalla den med retroaktiv verkan om det sker inom en rimlig tidsfrist, kan denna rätt nämligen begränsas av nödvändigheten att respektera berättigade förväntningar hos den som gynnas av rättsakten och som kunnat hysa tilltro till att den är lagenlig (dom av den 26 februari 1987, Consorzio Cooperative d'Abruzzo/kommissionen, 15/85, EU:C:1987:111, punkterna 12–17; dom av den 20 juni 1991, Cargill/kommissionen, C-248/89, EU:C:1991:264, punkt 20, och dom av den 17 april 1997, de Compte/parlamentet, C-90/95 P, EU:C:1997:198, punkt 35). Ett sådant beslut får dessutom antas endast på villkor att det inte strider mot rättssäkerhetsprincipen (se, för ett liknande resonemang, dom av den 5 mars 2003, Ineichen/kommissionen, T-293/01, EU:T:2003:55, punkt 91).

28 För det tredje följer det av domen av den 16 december 2010, Athinaïki Techniki/kommissionen (C-362/09 P, EU:C:2010:783, punkt 59), att de restriktiva villkor som avses i domen av den 9 mars 1978, Herpels/kommissionen (54/77, EU:C:1978:45), domen av den 26 februari 1987, Consorzio Cooperative d'Abruzzo/kommissionen (15/85, EU:C:1987:111) och domen av den 17 april 1997, de Compte/parlamentet (C-90/95 P, EU:C:1997:198), under vilka en rättsstridig administrativ rättsakt som ger upphov till individuella rättigheter kan återkallas retroaktivt, inte är relevanta för det fall den aktuella rättsakten inte skapar rättigheter för, utan går emot, den som rättsakten är riktad till.

29 Mot bakgrund av denna rättspraxis anser tribunalen att det inte finns något hinder för att en rättsstridig eller lagenlig administrativ rättsakt, som i första hand går emot den som den är riktad till och i andra hand skapar rättigheter till dennes fördel, ska kunna återkallas om det inte utgör en kränkning av vederbörandes berättigade förväntningar och om rättssäkerhetsprincipen inte åsidosätts.

30 I förevarande fall utgör beslutet om uppsägning av den 12 mars 2009 i första hand en administrativ rättsakt som går emot klaganden och det skapar i andra hand rättigheter till dennes fördel.

31 Det ska även påpekas att klaganden, genom att ingå överenskommelsen om återinträde av den 1 december 2011, uttryckte sitt godkännande för återkallelsen av beslutet om uppsägning av den 12 mars 2009 och att den aktuella återkallelsen skedde med iakttagande av principen om skydd för klagandens berättigade förväntningar och i överensstämmelse med rättssäkerhetsprincipen, vilka det erinrats om i den rättspraxis som nämns ovan i punkt 28. Det anges härvidlag otvetydigt i artikel 1 i överenskommelsen att nämnda beslut återkallats.

32 Personaldomstolen gjorde följaktligen en korrekt bedömning när den, i punkt 39 i den överklagade domen, ansåg att beslutet om uppsägning av den 12 mars 2009 hade återkallats genom överenskommelsen om återinträde av den 1 december 2011.

33 Eftersom det var rättsligt möjligt att återkalla beslutet om uppsägning av den 12 mars 2009, ska det därefter prövas om personaldomstolen inte gjorde en felaktig rättstillämpning när den bedömde de rättsliga följderna av återkallelsen.

34 Det ska för det första anses att beslutet om uppsägning av den 12 mars 2009 aldrig har existerat, eftersom det återkallats. Personaldomstolen gjorde följaktligen en korrekt bedömning när den, i punkt 39 i den överklagade domen, ansåg att klaganden retroaktivt hade återinsatts i tjänsten enligt dennes avtal om tillfällig anställning, i dess lydelse av den 1 juni 2005, från och med den 15 september 2009. Bestämmelserna i överenskommelsen om återinträde av den 1 december 2011 utgör härvidlag endast en konkretisering av det förhållandet att klaganden återinträdde i den tjänst som han hade haft före den 15 september 2009.

35 För det andra ansåg personaldomstolen, i punkt 39 i den överklagade domen, att klagandens avtal om tillfällig anställning, i dess lydelse enligt tillägget av den 1 juni 2005, skulle anses utgöra en första förlängning av dennes avtal om tillfällig anställning för viss tid enligt artikel 2 a i anställningsvillkoren för övriga anställda. Personaldomstolen godtog inte heller uppfattningen att överenskommelsen om återinträde av den 1 december 2011 hade utgjort en andra förlängning av nämnda avtal.

36 Personaldomstolen förde detta resonemang utan att göra någon felaktig rättstillämpning. Såsom har angetts i punkt 34 ovan hade återkallelsen av beslutet om uppsägning av den 12 mars 2009, vilken konkretiserats genom överenskommelsen om återinträde av den 1 december 2011, nämligen till verkan att klaganden återinträdde i den tjänst som han hade haft före den 15 september 2009, och inte att han placerades i en tjänst som han vid den tidpunkten inte hade, och därmed inte heller att det skett en andra förnyelse av hans anställningsavtal för viss tid.

[utelämnas]

Mot denna bakgrund beslutar

TRIBUNALEN (avdelningen för överklaganden)

följande:

1) Överklagandet ogillas.

2) José Luis Ruiz Molina ska bära sina rättegångskostnader och ersätta de rättegångskostnader som uppkommit för Europeiska unionens immaterialrättsmyndighet (EUIPO) i detta mål.

Jaeger Prek Dittrich

Avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 27 juni 2017.

Underskrifter